

NORSKnytt

ISSN 0801 5368

- Det nye norskfaget
- Hva er nytt i det nye norskfaget?
- Ungdomsromaner 1995 fanger
samtidens signaler
For Norsknytt av Cathrine Senje
- Vi snakker og skriver om rettskriving
- Skriv 100 ord rett
- Skrifta di kan bli bedre
- Les annonsar - lag annonsar
- Enketen - intervjuets lillebror

- De tre bukkene Brus, dramaoppgave
- Graffiti - folkedikting i miniformat
- Vi diskuterer
- Bokomtale av to bøker
- Norskkryst 2 - 1996, nynorsk
- Norskkryst 2 - 1996, bokmål
- Tentamen i norsk hovedmål, bokmål
- Uskikkelig søtsakrap, framfør
rapen og skriv

NORSKNYTT OG NORSKKASSETTENE

gir variasjon og liv til norskundervisninga

KJEMPETILBUD PÅ LYDKASSETTER VÅREN 1996!

Kassett	Tittel	Før:	Nå:
Norskfagkassett	1: «Syng og skriv» - m/oppgavehefte	100,-	50,-
Norskfagkassett	2: «Syng og skriv mer»	100,-	50,-
Norskfagkassett	3: «Synnøve Solbakken»	100,-	
Norskfagkassett	4: «Vi tipper norske ord»	100,-	50,-
Norskkassett	5: «Vi tipper grannespråk»	100,-	50,-
Norskkassett	6: «Grøss og gru»	100,-	50,-
Norskkassett	7: «Fortelling om slagbjørnen Rugg»	100,-	50,-
Norskkassett	8: «Vi tipper eventyr»	100,-	50,-
Norskkassett	9: «Syng og skriv på ny»	100,-	50,-
Norskkassett	10: «Alle har eit dikt inni seg»	100,-	50,-
Norskkassett	4, 5 og 8: «Vi tipper.....»	75,-	

(Oppgaver til stoffet som presenteres på kassettenes finnes i Norskfaget/Norsknytt)

NORSKFAGET/NORSKNYTT:

Årgang 1989:	«Norskfaget 1/89, 2/89 og 3/89»	200,-	
Årgang 1990:	«Norsknytt 1/90, 2/90 og 3/90»	200,-	50,-
Årgang 1991:	«Norsknytt 1/91, 2/91 og 3/91»	200,-	
Årgang 1992:	«Norsknytt 1/92, 2/92, 3/92 og 4/92»	200,-	50,-
Årgang 1993:	«Norsknytt 1/93, 2/93, 3/93 og 4/93»	300,-	
Årgang 1994:	«Norsknytt 1/94, 2/94, 3/94 og 4/94»	320,-	
Årgang 1995:	«Norsknytt 1/95, 2/95, 3/95 og 4/95»	335,-	

NB! Porto/forsendelsesomkostninger kommer i tillegg.

Send bestilling til: NORSKNYTT
PB 303
7601 LEVANGER

E-mail: norsknytt@login.eunet.no

NORSKnytt

Utgiver: NORSKNYTT ANS

Utgiver til AV-sentralens medlemmer

NORSKNYTT ANS og AV-SENTRALEN

TEKNISK-PEDAGOGISK FELLESTJENESTE, STEINKJER

Redaksjon: NORSKNYTT, Postboks 399, 7801 NAMSOS, telefon og faks 74 27 42 96

Abonnement: NORSKNYTT v/Bjarne Berre, Postboks 303, 7601 LEVANGER, tlf. 74 08 02 92

E-mail: norsknytt @ login.eunet.no

Redaktør: Jon Hildrum © Kopiering av stoff som er tilrettelagt for elever, er tillatt.

Abonnement (4 NR. PR. ÅR) KR. 345,- PR. ÅR.

NR 2 - 1996 (69)

MAI

22. ÅRGANG

Det nye norskfaget

Det er bare godt og vel ett år igjen til den nye grunnskolereformen skal tre i kraft. Reformen skal som kjent, innføres over tre år. 1., 2., 5., og 8. klassene tar i bruk de nye læreplanene høsten 1997. 6-åringene som starter sitt 10-årige skoleløp kommende høst, har allerede nå fått mye oppmerksomhet. Men det er nødvendig å minne om at GR97 er en innholdsreform som omfatter hele grunnskolen. Det har lenge vært pekt på at ungdomsskolen trenger en fornying. Den må komme nå.

Som det går fram av oppsettet på side 3, vil norskfaget på ungdomstrinnet etter den nye reformen få en økning i timetallet på 10 prosent. Den største utfordringen til lærerne, blir å praktisere den nye reformens tanker om nye arbeids- og læringsprosesser. (Et bitte lite tips om hvordan vi kan presentere enkel læringspsykologi i klassen, fins på side 14.) KUF har bebudet at metodiske veiledninger for lærerne og informasjonsmaterieell for foreldrene vil foreligge i løpet av høsten 1996. Vi håper at disse trykksakene vil gi fylldig, jordnær og praktisk veiledning.

Litteraturformidling er et sentralt emne, også L97. Det legges vekt på å knytte emnene språk og litteratur tettere sammen. Samtidslitteraturen er viktig i denne sammenhengen. På sidene 4 og 5 i dette nummer av Norsknytt gir Cathrine Senje en oversikt over ungdomsromaner 1995. Rettskriving har alltid fått stor plass i norskfaget. L97 legger vekt på at arbeidet med dette emnet i stor grad foregår på individuell basis. Vi viser til oppsettet "Vi snakker og skriver om rettskriving" på sidene 6 -10. L97 vil styrke den muntlige aktiviteten i skolen. Her kommer blant annet ulike former for diskusjoner inn. Dette tar vi opp på sidene 18 og 19.

Norsknytt ønsker nye lesere velkommen

Norsknytt har i år fått en rekke nye abonnenter. Det er med glede vi ønsker disse velkommen. Vi håper de vil få glede av bladet. I mer enn 22 år har vi presentert praktisk, jordnær metodikk i. Det vil vi fortsette med. Vi vil hjelpe norsklærerne med å krydre undervisninga med variert og aktuelt stoff, gjerne med litt smil i. Det er alt for mye gravalvor i norsk skole.

Kryssordløsninger

Nynorsk:

Nina Jørgensen, 9a, Klyve skole, 3737 Skien

Kjell Ivar Lerstad, 8d, Steinkjer ungdomsskole, 7700 Steinkjer

Lina Bryne, 9b, Time ungdomsskole, 4340 Bryne

Espen Hauge, 9a, Valstrand skole, 4760 Birkeland

Bokmål:

Ole Stølan, 7., Ramsund skole, 9442 Ramsund

Renate Olsen, 7c, Sortland ungdomsskole, 8401 Sortland

Hilde Namsvatn, 9., Røyrvik skole, 7894 Limingen

Elise Marie Tallaksen, 6., Bokn skole, 4290 Bokn.

Takk for store mengder kryssordløsninger. Denne gangen hadde uvanlig mange løst nynorsk-krysset. Kanskje kom det av at bokmålkrysset var mer arbeidskrevende denne gangen. Ellers viser det seg igjen at det er vanskelig å sette skilletegn rett. Svært mange hadde bommet i tegnsettingsoppgaven i tilknytning til bokmålskrysset. Ikke alle kjente igjen Aa. O. Vinje fra femtikrone-seddelen. Noen foreslo Wergeland her. Velkommen med nye kryssordløsninger!

Lesingens og skrivningens velsignelser

Ingen tanke er ferdig før den er formulert i ord.

Å skrive er å gjøre tankene ferdige.

Sven Wernstrøm

Lesing gir forsprang

Å lese er å vokse. Gjennom lesing høster vi erfaring og kunnskaper som utvikler oss, som lesere og skrivere.

Lesingen gir oss impulser og kunnskaper for egen skrivning. Lesingen gir oss tanker.

Bøkene er våre gode venner – også når de snur ryggen mot oss.

Lesing gir sunn sjel

Den som sier at han ikke har tid til å lese bøker, forteller blant annet at han ikke har tid til å være ung, ikke tid til å være nysgjerrig lenger, ikke tid til å bruke fantasien, derimot har han kanskje tid til å fly opp og ned en gardintrapp, ikke for å gjøre et arbeid, men for å trimme musklene. Et sunt legeme er fine saker, en sunn sjel er like fine saker, selv om jeg må innrømme at jeg ikke tror at «sunnheten» kan frelse menneskeheten. Kraft durch Freude har vi hatt nok av (...) Hvis vi lar være å lese skjønn og uskjønn litteratur, er det lettere å bevare sin selvtilfredshet og opprettholde verdens urettferdigheter.

Harald Sverdrup 1990

Hva er nytt i det «nye» norskfaget?

Forsøk på en skjematisk oversikt.

M87: Sentrale punkter i norsk

Lærestoffet presenteres i treårsbolker. Her er ingen klar fordeling av emnene på de forskjellige årstrinn. Læreren bestemmer på hvilke trinn emnene skal behandles. Styrer lærebøkene undervisninga?

Lærestoffet er delt inn i **8 hovedemner**. Hovedsøylene i L97 står i parantes.

- Den grunnleggende lese- og skriveopplæringen (Lese/skrive)
- Muntlig bruk av språket (Lytt/tale)
- Litteratur (Kunnskap om språk og litteratur)
- Skriftlig bruk av språket (Lese/skrive)
- Skriftforming (Lese/skrive)
- Språklære (Kunnskap om språk og litteratur)
- Sidemålet (Kunnskap om språk og litteratur)
- Medier og EDB (Kunnskap om språk og litteratur)

L97: Sentrale punkter i norsk

Lærestoffet presenteres i årsplaner. Det er en klar fordeling av emner på de forskjellige årstrinn.

Lærestoffet er delt inn i tre hovedsøyer:

1. Lytt/tale
2. Lese/skrive
3. Kunnskap om språk og litteratur

For hvert hovedtrinn (hovedsøyle) er det formulert overordnet **mål** for faget.

Hvert årstrinn skal ha **sitt særpreg** ved at man fokuserer på noen områder (**hovedmomenter**) (Områder som skal videreføres, skal ikke gjentas for mye.)

- Hovedemnene fra M87 videreføres.
- Betoning av **felles lærestoff** som er tydelig spesifisert og konkretisert i de enkelte fag.
- Større vekt på det **muntlige** enn tidligere.
- Mindre avstand mellom språk og litteratur - et mer helhetlig fag.
- Større vekt på arbeids- og læringsprosesser.
- **Utforskningsstrategier** i hvordan kunnskapsstoffet skal tilegnes.
- Prosjektarbeid.

Vekt på formalstoff (rettskriving, tegnsetting, grammatikk).

Fra undervisning til tilrettelagt læring med læreren som arbeidsleder og inspirator.

Vekt på tverrfaglighet.

Progresjonsspiral: Sentrale emner som blir introdusert på ett trinn, videreføres på høyere trinn i en progresjonsspiral.

Timetall på ungdomstrinnet

M87: 1850 timer fordelt over tre år (7-9).

L97: 2033 timer fordelt over tre år (8-10). Økning på 10 prosent.

Ungdomsromanene 1995 fanger samtidens signaler

Cathrine Senje, den fremste ungdomsbokkjenneren her til lands, har for Norsknytt gjort noen «dykk» i fjorårets bokhav. Første del av hennes artikkel om ungdomsromaner 1995 presenterer vi her. Del 2 kommer i Norsknytt 3 - 1996.

Litteratur er, som alle vet, et tidsspeil, og det ser ut som forfatterne raskt fanger opp samtidens signaler. Bøkene tar opp problemer vi kjenner fra presse og dagens debatt: mobbing, samlivsbrudd, omsorgssvikt, farsrolle, stoffmisbruk, rømming og leting etter egen identitet. Er forfatterne blitt journalister?

Jeg tror ikke det. Jeg tror norske forfattere har samfunnsengasjement, at de ønsker å gå inn i sin tid og forholde seg til det de der kan observere. Barne- og ungdomslitteraturen er etter den «sosialrealistiske» bølgen i 70-åra blitt fri og dristig, men også mer variert og ganske dyptloddende.

Noen få skriver med historien som inspirasjon, noen skriver spenningsbøker med tendens, andre skildrer jenter og gutter på overgangen til å bli voksne. Rømming, et kjent motiv i barne- og ungdomslitteraturen, finner vi i 1995 i påfallende mange bøker, hva nå det måtte bety. Humor er en sjelden vare, dessverre. Forfatternes språk kan være enkelt, tett, stramt, men også billedrikt, eller med innslag av nesten lyrisk prosa.

Noen «dykk» i siste års bokhav:

Vidar Pedersen og Åse Gyrid Solli skriver om steinalderen. Pedersen forteller om livet på en steinalderboplass. Greit nok, men han får ikke helt taket på replikkene. Solli har skrevet en roman om en kanotur som blir til en reise i tid, tilbake til steinalderen. Den beste historiske romanen i år er Mette Newths «Det mørke lyset», der hun forteller om ungjenta Toras liv på St. Jørgens Stiftelse i Bergen omkring 1814. Tora er spedalsk og vet at døden før eller siden vil komme, her finnes ikke håp om helbredelse. Men under oppholdet lærer hun å lese. Newth viser på en overbevisende måte hva dette betyr: «Når du mestrer lesekunsten, er du fri. Fri til å tenke selv og lære andres tanker å kjenne, fri til å drømme og reise, hvor som helst i fortid, nåtid eller fremtid». Newth har fått Sonja Hagemann-prisen og Norsk Kritikerlags pris for denne romanen. Mary Lee Nielsen er blitt inspirert av Eirik Raudes saga og forteller om «Frøydis Frilledatter.» Hun har studert kildene og gir mye informasjon om Grønlands nybyggersamfunn omkring år 1000, samtidig som boka er et godt jenteportrett.

Som ventet fikk vi bøker om 2. verdenskrig og okkupasjonen i Norge. Dag Skogheims «Redd tyskeren!» er en spenningsbok med alvorlig bakgrunn. Tre sjuendeklassinger i en liten kystby hjelper en tysk soldat til å flykte. Svensk-ungarske Martha Eggens forteller om deportasjonen av de ungarske jødene i 1944 og ber oss om ikke å glemme: «...det mine øyne har sett.»

Unni Nielsen vant Tiden forlags konkurranse om beste ungdomsroman med tema krig/fred. Boka heter «Toccata og fuge i D-moll». Rita, 18 år, går i land i New York kort etter mordet på president Kennedy. Bakgrunnen er USA i de turbulente 60-åra med Vietnamkrigen, borgerrettsbevegelsen og politiske mord. Budskapet er klart: mot krig, vold, undertrykking og falske idealer.

Per Knutsens tre ungdommer i romanen «Rått parti» er såkalte «verstinger», men leseren forstår fort at det han vil, er å legge ansvaret der det hører hjemme - hos de voksne. I nøkternt, tett språk formidler Knutsen de unges angst, fortvilelse og avmakt. Dette er ikke spøk. Det er alvorlig omsorgssvikt, uansett sosialgruppe.

Som nevnt er det mange romaner om å rømme, flykte, stikke av. Helmer i Torbjørn Moens «På rømmen», gjør det, Ronny i Steinar Sørli's «Edderkopploftet» gjør det, Roberto i Per Nilssons «Ja må han le....Hva?» gjør det. Litterært sett er nok Per Nilssons bok mest vellykket. De to andre er mer overflatiske. «Bomvei» av Aidan Chambers handler også om å rømme. Nå for å komme til klarhet over sitt eget liv og sine egne følelser. Dette er en krevende forfatter, og en uhyre spennende bok. Dessverre skjemmes den av en del oversettertabber, og selve tittelen er gal - den heter på engelsk «Toll Bridge», og brua er et viktig symbol i boka. Lois Lowrys «Den utvalgte» handler om et fremtidssamfunn som tilsynelatende er harmonisk og uten sorger. Men boka er egentlig en protest mot et gjennomregulert samfunn der følelser og fantasi er borte, og der det verken finnes initiativ eller protest.

Spenningsbøker er lesemotiverende, og en kan godt anbefale siste Ingvar Ambjørnsen: «Storbyens stemme», selv om mange reagerer på hans freske språkbruk. Kjersti Scheen har skrevet en grei og likandes fortelling om de fire unge. Vi møtte i «Kaperøya» for et par år siden. De er blitt eldre. Boka inneholder en spenningshistorie og gode observasjoner av ungdommene, av vennskap og forelskelse. Erling Pedersens helt Lucky blir tatt av snøras i boka «Hvile i grønne enger». Forfatteren kryssklipper handlingen som i en film, og det er fiffig gjort. Stig Holmås unge indianerhelt Vinterhauk er ute på spennende og farlig ferd i en ny Sirius-bok - han vil stjele den vakre hingsten Ørkenvind fra meksikanerne.

Kari Sverdrup forteller videre (etter lesernes bønn) om den lille familien fra «Hjemme er et annet sted». Robin og brødrene og mor skal prøve på nytt, i boka «Nattsvømmeren». Det er en stillferdig bok om å lengte etter far og være glad i Cissy - og i musikken. Hege Follæg Pedersen har et og annet å si om foreldre som skiller lag uten å ta hensyn til tenåringene sine. Bjørn og Nina i boka «Hvor som helst er ingen steder» føler forvirring, trass og sinne. Else Karin Bukkoys «Sara» lider også under konflikten mellom mor og far, og dette er en dypt alvorlig og dyster historie. En får håpe ikke alle samlivsbrudd har så traumatiske virkninger på barna.

Cathrine Senje

Vi snakker og skriver om rettskriving

* I læreplaner, også i L97, står det at elevene skal arbeide grundig med å få korrekt ortografi (rettskriving). Når du skriver orda rett, blir tekstene dine enklere å lese, misforståinger kan unngås. Dessuten gir en feilfri tekst et tillitsvekkende inntrykk av den som skriver.

* Pass på at du uttaler orda så rett og tydelig som mulig. Det hjelper deg til å skrive orda korrekt. Flittig og effektiv bruk av ordlista er helt nødvendig. Husk også at den aller hyggeligste måten å lære rettskriving på er å lese mye!

* Mange elever skriver de fleste orda rett når de begynner i ungdomsskolen. Derfor er det naturlig at arbeidet med rettskriving i stor grad foregår på individuell basis. (Noen lærebøker har rettetegn med henvisninger til viktige punkt i rettskrivingskapitlet. Disse tegnene gjør det lettere for læreren å gi deg individuell hjelp når han retter arbeidene dine.)

* Du vil få større innsikt i emnet rettskriving dersom du kjenner litt til norsk rettskrivingshistorie og språksituasjonen i Norge fram til vår tid. Denne bolken vil gi litt kunnskap om dette.

Litt rettskrivingshistorie

Da unionen med Danmark ble oppløst i 1814, hadde vi dansk rettskriving i Norge. Mange kjente personer ivret for at vi som en selvstendig nasjon, skulle få vårt eget skriftspråk. Blant dem som kjempet for et norsk skriftspråk, var folkeeventyrsamlerne Asbjørnsen og Moe, dikteren Henrik Wergeland, språkmannen Knud Knudsen og nynorskens far, Ivar Aasen. Alle disse førte norske ord og bøyingsformer inn i språket.

Tekst 1

Fra Norske Folkeeventyr 1852:

Der var engang en Mand som var saa grættet og vild, og aldrig syntes han at Konen gjorde nok i Huset. Saa kom han hjem en Kvæld i Slaataannen, og green og skjændte og bandede, saa det lyste om ham. «Kjære Vene, vær ikke saa ond, Faer,» sagde Kjærringen; «i Morgen skal vi bytte Arbeide, jeg skal gaee ud med Slaattekarlene og slaee, saa kan du stelle hjemme.» Ja, det syntes Manden godt om, og det vilde han gjerne.

Tekst 2

Fra Samlede eventyr 1957 (1938-rettskriving):

Det var engang en mann som var så gretten og vill, og aldri syntes han at kjerringa gjorde nok i huset. Så kom han hjem en kveld i slåttonna og gren og bante så det lyste om ham. «Kjære vene, vær ikke så vond, far,» sa kjerringa; «i morgen skal vi bytte arbeid: jeg skal gå med slåttekarene, så kan du stelle hjemme.» Ja, det var mannen vel nøydt med, og det ville han gjerne...

Gjennom mange rettskrivingsendringer, de største på 1900-tallet fant sted i 1907, 1938 og i 1959, har skriftspråket stadig blitt ført nærmere norsk talespråk. Ikke noe annet land i Europa har i nyere tid hatt så mange rettskrivingsendringer som Norge.

Norsk språkråd som er et statlig råd som fører tilsyn med språkutviklinga, kommer med forslag til rettskrivingsendringer. Blant arbeidsoppgavene til Norsk språkråd er også språklig gransking av lærebøker på vegne av departementet, rådgiving om språkbruk og innsamling av nyord. Alle kan skrive eller ringe til Norsk språkråd om spørsmål.

Når språkrådet kommer med framlegg om norske skrivemåter på engelske lånord, skaper det friske debatter i mediene. I 1996 kom for eksempel forslag om å skrive ordet finish som finisj, safe som seif og guide som gaid. Vi kan nå velge om vi vil bruke den engelske skrivemåten eller den fornorskede. Leserspaltene i avisene hadde innlegg som talte for eller imot disse og andre endringer i rettskrivinga. Det viser at språkinteressen blant folk flest er stor her til lands. Det skal vi glede oss over.

Hovedformer og sideformer

Karakteristisk for norsk skriftspråkpolitikk, er som nevnt, de hyppige rettskrivingsendringene. Et annet særtrekk er at vi har flere godkjente skrivemåter på mange ord. Det gjelder både for bokmål og nynorsk. Her er et par eksempler fra bokmålsordlista:

botn el **bunn** [bonn], **hvorfor** [korfor, åffer], **galning** [gærning]
kopper el **kobber** [koppar], **hunnkjønn** el **hunkjønn** [hokjønn]

Orda som står fremst, er valgfrie hovedformer. Orda som står bak i skarpe klammer, er sideformer. Skoleelver kan bruke både hovedformene og sideformene, men sideformene er ikke tillatt brukt i lærebøker og i offentlig tjeneste.

Dersom du bruker de mange sideformene som er tillatt, kan du for eksempel skrive et språk der skilnaden mellom bokmål og nynorsk er liten. Den som vil bruke sideformer, må huske på å være konsekvent i språkbruken sin, det vil si å bruke sideformer der mulighetene byr seg.

Dersom du skriver **bonn** og **koppar** et sted i teksten din, blir det språklig stilbrudd om du et annet sted i samme tekst skriver **botn** og **kopper**. Enklest er det om du i starten bruker hovedformene. Etter hvert som du får skriveerfaring, kan du eksperimentere mer med språket og finne din egen stil. Men husk: Dersom du vil bruke språket til en person for å karakterisere vedkommende, er stilbrudd et treffende virkemiddel.

Ordlista - ei tilbudsliste, ikke ei påbudsliste

Det er viktig å huske på at ordlista er ei tilbudsliste, ikke ei påbudsliste. Det vil si at du gjerne kan bruke ord som ikke står i skoleordlista, for eksempel dialektord. I større ordlister, for eksempel Bokmålsordboka og Nynorskordboka, finner du skrivemåte og forklaring på mer sjeldne ord, også dialektord. Vær også oppmerksom på at det fins mange ordbøker for spesielle emner, for eksempel dataordbok, fremmedordbok, forkortingsordbok, rimordbok, nyordbok, skjellsordbok og flere.

Et godt råd

Når vi jakter på ordfeil i egne tekster, er vi ofte «blinde». Vi kjenner innholdet i teksten for godt. Derfor ser vi ikke nøye nok på orda. Når vi leser teksten bakfra, kan vi konsentrere oss om skrivemåten på hvert enkelt ord. Vi blir ikke «forstyrret» av innholdet og ser ortografiske feil lettere.

Oppgaver

Er det så nøye med rettskrivinga?

- 1 a Skriv ned punkt som taler for at det er viktig at vi skriver orda rett.
- b Fins det noen momenter som taler imot at vi skal være så nøye med rettskrivinga? Spekuler, og skriv i 5 minutter.

Etterpå skrives svara fra klassen på tavla, og så drøfter klassen denne saka. Husk at det velges en referent som har ansvaret for at referatet av diskusjonen føres inn i klassens møtebok.

- 2 Det fins mange små huskereglar om rettskriving. «Nok med en k i nok,» er en slik regel. Skriv ned flere reglar. Etterpå presenterer hver elev «sine» reglar for klassen. Skriv så reglene på omslagssida bak i arbeidsboka.

Diskuter spørsmål

- 3 Bør engelske lånord som finish, guide og flere få norsk skrivemåte eller skal slike lånord fortsatt skrives på sin opprinnelige måte? Skriv en meningsytring om dette.
- 4 Noen mener at målformene bokmål og nynorsk nå er så like at de bør slås sammen til et samnorsk skriftspråk.
 - a Hvilke argumenter taler for en slik ordning?
 - b Hva taler imot? Skriv din mening om dette.

En del elever framfører sine innlegg for klassen. Deretter passer det sikkert å ta en språkdebatt.

Studer eventyrtekstene, finn ulikheter i språket

Studer de to eventyrtekstene i ramma og noter punktvis svar på følgende oppgaver. Arbeid i grupper dersom det passer best.

- 5 Hvilken tydelig endring har skjedd med skrivemåten av substantivene fra tekst 1 til tekst 2?
- 6 Hva har nå skjedd med bokstaven aa som vi finner i teksten fra 1852? Forklar.

- 7 Se på bøyingen av verba. Finn tydelige ulikheter mellom gammel og ny rettskriving her også.
- 8 Merket dere andre tydelige forskjeller mellom gammel og ny skrivemåte. Skriv om det.
- 9 a) Noter eksempler på ord som har samme skrivemåte i dag som i 1852.
b) Hvilke ordklasser hører flertallet av ordene på lista heime i?
- 10 Hvilket hovedinntrykk sitter dere igjen med etter at dere har studert disse tekstene? Syns dere at ulikhetene er store eller små mellom skriftspråkene i 1852 og 1938? Hvilke forskjeller syns dere er tydeligst?
- 11 Hva er tittelen på eventyret som starter slik. La en på gruppa fortelle resten av eventyret.

Hva gjør Norsk språkråd?

- 12 a Hvilket arbeid utfører Norsk språkråd når det gjelder lærebøker?
b Undersøk fremst i denne læreboka når den ble utgitt og finn ut hvem som har godkjent denne boka til bruk i grunnskolen.
- 13 Norsk språkråd gir ut språkbladet «Språknytt». Abonnementet er gratis.
Skriv et brev til **Norsk språkråd, postboks 8107 Dep. 0032 Oslo** og bestill bladet. Her kan du lese mye interessant om språk.
- 14 a) Her er noen nyord som har stått i «Språknytt»: mikromat, kanonsnø, nullemballasje, musesjuke (tenk på edb), telespåer, langvær.
Drøft i klassen hva disse orda kan bety.
b) Hvilket ord var best? Ta en avstemning i klassen.
- 15 a) Norsk språkråd deler ut diplomer til butikker og bedrifter som viser godt navnevelt og tar i bruk morsomme og talende norske navn. Her er et par eksempler:
Bakverket (bakeri) og Vriomsveisen (frisørsalong).
Hvilke bransjer skjuler seg bak disse firmanavna tro?
Grønne fingre, Vill-lokk, Hespetreet, Kjernehuset, Grytelokket, Massearti, Rett hjem, Idemølla.
b) Hvilket ord ville klassen ha gitt førstepremien til? Ta en avstemning.

Bokstavleiker - der ordlista er god å ha

- 16 Del klassen inn i lag. Det høver med to-tre elever per lag.

Oppgave: Hvor mange ord kan dere lage av bokstavene A R N U T E?

Dere trenger ikke bruke alle seks bokstavene i orda dere lager, men ingen av bokstavene kan brukes mer enn en gang i hvert ord. Bare ord som står i ordlista blir godkjent. Leiken tidsbegrenses til for eksempel 10 minutter.

- 17 Hvem finner det lengste ordet med bare en vokal i? Ordene straks og blankt er eksempler på litt lange ord. Men det fins ord som er lengre. På side 33 står et slik ord på 9 bokstaver.
- 18 Hvem finner det lengste ordet der ingen av bokstavene brukes mer enn en gang? Vi har funnet et ord på 13 bokstaver. Det er et sammensatt ord, selvsagt. Ordet står på side 33.
- 19 a) Lag ei liste over forskjellige typer ordbøker. Undersøk på biblioteket eller se i en bokkatalog
b) Hvilke ordbøker har du mest bruk for i skolearbeidet og til hobbybruk?

Skriv 100 ord rett

De hundre orda som står på lista nedenfor blir ofte skrevet galt. Plukk ut de orda som du er usikkert på. Skriv dem inn på rettskrivingsarket (står i Norsknytt nr. 1-1994) og tren på orda sammen med en klassekamerat.

aktuelt	ingeniør	plutselig
aldri	innhold	professor
alltid	insekt	prærie
allikevel	inventar	punktering
allminnelig	interesse	religion
alvorlig	interessant	reparasjon
apparat	jammen	restaurant
bagasje	kamerat	scene
balanse	kanskje	schæfer
begynte	keivhendt	siksak
bikkje	klærne	sjanse
billett	koffert	sjelden
bibliotek	kolossal	sjokolade
dessert	konfirmasjon	sjåfør
dessuten	konflikt	skjerf
dessverre	kommune	stasjon
doven	kollisjon	tablett
døgn	konvolutt	takknemlig
dårlig	korrekt	tallerken
egentlig	kvittering	temperatur
etasje	kylling	terreng
farvel	lettvint	tjern
Finnmark	løgn	tunnel
forgjeves	marsjere	tålmodig
forresten	minutt	ugagn
forretning	moro	uunnværlig
fortsettelse	nemlig	valp
geni	nemnd	velkommen
gjennom	nettopp	verken
grammatikk	nysgjerrig	venninne
grammofon	omvendt	videre
Grønland	ordentlig	virvel
hardhendt	parallell	
hoven	passasjer	

Igangsettere for diktskriving

Utfyllingsdikt

Utfyllingsdiktene hjelper deg med å komme i gang med diktskriving. De gir deg mønster for oppsetting av dikt og tips om rim som du kan bruke. Etter noen oppvarmingsrunder med utfyllingsdikt er det lettere for deg å skrive mer selvstendige dikt.

Frokostdiktet (dikt med enderim)

I **frokostdiktet** skal du fylle «hullene» i diktet med adjektiv.

Skriv gjerne flere vers på dette diktet. Du kan gjerne dikte om andre måltider også. Skriv versene på tavla eller på lysark for skriftkasteren og syng dem i klassen. Noen fargerike tegninger på lysarket liver godt opp.

Frokostdiktet

Melodi: Tordenskjold

Først ett _____ og _____ egg,
det gir kraft i lår og legg.
Åtte skiver _____ brød,
og en kavring _____ og _____

Før kunne jeg (dikt i fri form)

Les diktet til høyre. Velg ut et emne som du vil dikte om, og fyll ut diktskjemaet til venstre. Skriv flere «Før kunne jeg»-dikt.

Før kunne jeg

Før kunne jeg

Nå kan jeg

Snart kan jeg

Derfor _____

Før kunne jeg

Før kunne jeg

reise på barnebillett

Nå kan jeg

komme inn på

voksenkino

Snart kan jeg

ta førerprøven

og kjøre Mers

derfor har jeg bruk

for gryn

- masser av gryn

Skriftrim er nyttig, for - skrifta di kan bli bedre

I skriftforming bør du arbeide med

- å utvikle en tydelig, rask og personlig håndskrift som det er naturlig for deg å skrive, og som andre lett kan forstå.
- å forme skrift til spesielle formål.
- å utvikle sansen for orden og for godt og klart oppsett av skriftlige arbeider.

Studer teksten i rammen. Plukk ut de to utsagnene som du synes er de viktigste arbeidsområdene for deg i skriftforming. Skriv de to punktene her.

1. _____ 2. _____

Alle leser opp de to punktene sine. Svarene drøftes i klassen.

Analyser skrifta di

1. Hurtigskrift

Skriv av en tekst fra ei bok. Bruk to minutter på arbeidet. Bruk din vanlige hurtigskrift. Etter at skrivearbeidet er unnagjort, teller du sammen bokstavene du skrev. Hvor mange bokstaver skrev du på ett minutt? _____

Prydskrift

Skriv den samme teksten en gang til. Nå skal du skrive så vakkert du kan. Du skal bruke din prydskrift. Tell sammen bokstavene du skrev. Hvor mange bokstaver skrev du på ett minutt med prydskrift? _____

Analyser de to skriftprøvene dine

Sammenlign de to skriftprøvene. Strek under de bokstavene som er merkbart bedre i prydskriftdelen sammenlignet med de tilsvarende bokstavene i hurtigskriftdelen. Skriv så de bokstavene du har streket under her:

Ser du i tillegg til forbedringen av bokstavene andre sider ved skrifta di som er bedre i prydskriftdelen enn i hurtigskriftdelen? Skriv disse punktene ned her:

Studer det du har skrevet på linjene ovenfor.

Her har du fått fram det spesielle programmet som kan gjøre din skrift bedre. Legg vekt på å forbedre disse punktene når du skriver.

Les annonsar - lag annonsar

Når vi har opplysningar som vi ønskjer å gjere kjende for så mange som mogeleg, kan vi setje inn ein annonse i avisa. I annonsespaltene i avisene finst annonsar av ulike slag, kjøp- og salgsannonsane er vanlegvis i fleirtal. Her er eit par døme:

Brukt sykkel m/gir til sals -
kr 600,-.
Jo Moe, tlf. 98 89 90

Lengdeløpsskeiser nr 41 vil
eg gjerne kjøpe.
B. Skogen, tlf. 92 00 80

Annonsane må ein betale per millimeter. Derfor er det om å gjere å presse opplysningane inn på minst mogeleg plass. I annonsane finn vi derfor mange forkortingar. Men ein må ikkje forkorte så mykje at annonsane blir uforståelege. Her er nokre døme på annonsar med forkortingar:

A

Ny antilopekåpe, storl. 40, t.s.
Tlf. 32 051 e.kl. 17.

C

Søker møbl. hybel m. tilgj. kj.
Liv Vik, t. 81 152.

B

Ø. kj.br. trekksp., p.syst.
B.m. Nybegynnar, 518

D

2 r. og kj. delv. møbl. ledig.
Eksp. tilv.

Oppgåve 1: Ulike typar annonsar

Sjå gjennom annonsesidene i ei større avis og finn ulike typar annonsar. Set opp ei liste over dei vanlegaste gruppene.

Oppgåve 2: «Annonsebiografi»

Avisannonsane følgjer oss frå fødselen til grava, er det sagt. Lag, ved hjelp av annonsesidene i ei større avis, livshistoria til eit menneske.

Start med fødselsannonsen, få vidare med viktige hendingar i livet. Kjøp-, sals-, mista-, funne-, stilling ledig-annonsar bør m.a. vere med. Bruk fantasien din!

Du kan gjerne endre namn og data i annonsane for å få samanheng i biografien. Lag annonsar sjølv, dersom du ikkje finn alt du treng i avisa.

Oppgåve 3: Forkortingar

I annonsane A, B, C og D er det brukt mange forkortingar.

a) Skriv desse annonsane utan forkortingar.

b) Forklar særskilt kva forkortingane «B.m.» og «Eksp. tilv.» står for.

Oppgåve 5: Mista

Du har mista ein verdfull ting. Lag ein annonse med dei naudsynte opplysningane. Annonsen skal setjast under spalta «Mista – funne» i lokalavisa.

Oppgåve 6: Katt sakna

Tenk deg at katten din er komen bort. Lag ei etterlysing som skal inn under spalta «Mista – funne» i avisa.

Enkéten – intervjuets lillebror

Enkéten eller rundspørkinga, er en typisk avissjanger. Den er et mini-intervju om ei aktuell sak. Ofte stilles bare et spørsmål til tilfeldige personer på gata. Disse sier sin personlige mening om den aktuelle saka. Enkéten er flittig brukt i aviser, radio og fjernsyn. Avisenkéten har mange lesere.

Dagens enkét:

Skal du se på Grand Prix i fjernsynet?

Hanne Sivertsen (15)

– Ja, selvfølgelig. Jeg ser Grand Prix hvert år. Jeg vet det kommer mange fine låter. Det er festlig å høre musikken og se flotte klær og pene mennesker. Jeg vet at mange er sure på Grand Prix, men jeg syns det er gøy. Spennende er det også. Så jeg gleder meg.

Leif Marken (62)

– Ikke tale om. Jeg ødelegger ikke en lørdagskveld med slikt skråll og skrik. Nei, jeg tar heller en tur på fjorden. Måseskrik er vakrere enn Grand Prix. Nå biter fisken, og været blir bra. Blir du med kanskje?

Charlotte Linden (37)

– Tja, dersom jeg ikke finner på noe annet, blir jeg vel sittende framfor TV'n. Kan være koselig også når en har noe godt å spise. Men Norge er sjanseløs med den trege låta. Det blir vel null igjen!

Les «Dagens enkét» - og svar på disse oppgavene:

1. a) Skriv ned den setninga i «Dagens enkét» som du er mest enig i.

.....

b) Skriv den setninga som du er mest uenig i.

.....

2. Hva ville du ha svart dersom du hadde fått dette spørsmålet denne dagen?

.....

3. Nevn typiske sjangerkjennetegn ved enkéten.

.....

4. Hvorfor har enkéten så mange lesere, tror du? Nevn flere årsaker.

.....

.....

5. Hvilke spørsmål ville du ha stilt til folk i ditt nærmiljø dersom du i dag skulle lage en enkét? Foreslå minst tre spørsmål.

.....

6. Skriv spørsmåla på et stort ark. Alle arka henges opp i klassen. Hver elev leser sine spørsmål. Deretter velger hver elev ut et spørsmål fra den store spørsmålssamlingen og lager en enkét. Minst tre personer skal spørres. Resultatene presenteres for klassen i form av klasseavis, veggavis, lydavis, e.l.

7. a) Klipp ut enkétenes fra aviser. Lim disse opp på et stort ark i klassen.

b) Hva syns du er typisk for de spørsmåla som stilles i enkétenes. Si din mening.

.....

Slik gjør jeg det:

Små drypp fra lærer til lærer

Svapatipak, hva er det?

Vi som var så heldige at vi fikk gå i en skole der det ble krevd litt utenatlæring, lærte oss en del underlige, men nyttige huskereglar. For å huske alle ordklassene satte vi sammen et mystisk ord av førstebokstavene i hver av ordklassene (et akronym). Her er ordet: **Svapatipak**. Smak på det, rop det ut i klassen. Et livaktig og sprettent ord, ikke sant!

Mokorep - elementær læringspsykologi er nødvendig

Det er nødvendig å gi elevene innføring i litt læringspsykologi på et elementært plan. Motivasjon, konsentrasjon og repetisjon er hovedsøylene som all læring er basert på. Mokorep er et huskeord som kan brukes. Viljen til å lære, praktisk tilrettelegging av leksearbeidet og framgangsmåter å repetere stoffet på, er momenter som må drøftes i klassen flere ganger årlig.

I den generelle delen av den nye læreplanen understrekes det at «i dag er undervisning og læring lagsarbeid» (s. 23). Under overskrifta «Undervisning og egen læring» (s. 18) sies det: «Læring er noe som skjer med og i eleven. Undervisning er noe som blir gjort av en annen. — Vellykket læring krever en dobbelt motivering: både hos eleven og hos læreren.» Det er utbytterikt for elevene at dette stoffet blir omtalt i klassen.

Klassene får ansvar for orden i hyllene på biblioteket

Gi klassene ansvar for at det er orden i hyllene på skolebiblioteket. Tegn et kart over hyllene og skriv på hvilke klasser som har tilsyn med de forskjellige hyllene. Klare retningslinjer for arbeidet må settes opp. I spesielle aksjonsuker kan beste klasse premieres med for eksempel et diplom. Med iherdig motiveringsarbeid og flittig tilsyn har ei slik ordning fungert godt.

Hvor mange språk fins det i verden, lærer?

Elevene vil gjerne ha eksakte svar på slike spørsmål. Men språkeksperter tar mange forbehold når de blir bedt om å svare på dette spørsmålet. Blant annet nevnes det at grensene mellom dialekter og språk er flytende.

Men språkforsker Jan Terje Faarlund opplyste i «Språkteigen» 23.3.96 (NRK) at antall språk i verden i dag antakelig ligger på om lag 6 000. Situasjonen for de språklige minoritetene er ikke gunstig. De mest optimistiske spådommene går ut på at om lag halvparten av språka kan bli borte i løpet av de kommende 100 år. Pessimistene mener at hele 90 prosent av språka kan forsvinne. Dette er et stort tap både kulturelt og kunnskapsmessig sett.

Ikke alle veger fører til CD-ROM.

De tre flaskene Brus som skulle til byen for å tømmes

Skriv denne moderne utgaven av DE TRE BUKKENE BRUSE om til et skuespill.

Bruk fantasien og dikt til hendinger som ikke står i eventyret. Skriv scenehenvisninger og tips til skuespillerne. (La flaskene og flaskeåpneren fortelle om det som skjer, slik at du slipper å bruke forteller.)

Det var en gang tre brusflasker som skulle til byen for å tømmes. Først gikk den minste over ei bru. Under den brua lå det en farlig flaskeåpner.

- Nå kommer jeg og åpner deg, sa flaskeåpneren.
- Nei, ikke åpne meg, det kommer en etter meg som er mye større.
- Jaja, så gå da, sa åpneren.

Så kom den mellomste.

- Nå kommer jeg og åpner deg, ropte flaskeåpneren.
- Nei, ikke åpne meg, det kommer en etter meg som er mye større.
- Jaja, så gå da, sa åpneren.

Så kom den største flaska.

- Nå kommer jeg og åpner deg, brølte flaskeåpneren.
- Ja, bare kom du, for jeg har skrukork.

Du kan for eksempel begynne slik når du skal skrive skuespillet:

Den minste brusflaska: Vi er tre brusflasker som skal til byen for å tømmes. Jeg er den minste, derfor må jeg gå først. Nå kommer jeg snart til ei bru. Jeg vet at under brua ligger det en farlig og diger flaskeåpner. Jeg er så redd at brusen min vibrerer, og etiketten min skjelder som et ospelauv. Men jeg **må** over denne brua.

Eller du kan begynne slik – i Kardemomme by-stil:

De tre flaskene kommer marsjerende inn på scenen i rekke og rad etter størrelsen. (De kan gjerne framføre et lite ballettopptrinn før de begynner å snakke.)

Lille Brus: – Jeg er så stappa, stappa full. Det sprenger og trykker over hele meg. Huffa meg!

Mellomste Brus: – Jeg føler meg så oppblåst og oppsvulmet over hele kroppen, og jeg er både ør og susete langt opp i halsen. Å, du store, store blopp!

Store Brus: Og jeg er så tung og svær at korken kan springe i været når som helst. Å, du mektige boble!

Alle tre i kor: Vi må komme oss til byen slik at vi kan bli tømt fortest mulig, må vite. (Går videre.)

Skriv fortsettelsen på skuespillet. Lag gjerne en slutt der du forteller hvordan det gikk med flaskene og den farlige flaskeåpneren.

Lag en eller flere tegninger til skuespillet ditt. Framfør skuespillet i klassen.

Graffiti - folkedikting i miniformat

Graffiti, pl. av graffito, italiensk.
Innskrift eller tegning røft risset inn
eller skriblet på en vegg.

Alle skriver på veggene, unntatt
jeg.
(Pompeii år 79)

Alle har en eller annen gang skrevet noen ord på en vegg – og har på den måten fått utløsning for øyeblikkets behov for å meddele noe. Det bor således en graffitiskriver i oss alle.

Graffiti er i slekt med mange andre kjente sjangrer som ordspråket vitsen, reglen, ordspillet, aforismen, reklameteksten og flere.

Mens grafittien i Norge i 1960- og 1970-åra stort sett var begrenset til politiske slagord og tabuord, knyttet til kjønnslivet, har sjangeren i de senere år fått et mye bredere innhold. Nå har humor, poesi og personlige bekjennelser også fått sine uttrykk på veggene.

HVA KJENNETEGNER GRAFFITI-SJANGEREN?

1. Studer graffitieksemplene i samlingen nedenfor.
2. Sett opp en punktvis oversikt over typiske kjennetegn for graffiti-sjangeren.
3. Lag en samling graffiti-tekster som dere monterer på oppslagstavla i klasserommet eller på et sentralt sted på skolen der mange kan ha glede av samlinga.
Lag gjerne tegninger til graffiti-tekstene.

Ville fugler flyr –
tamme fugler lengter.

*Lev sunt!
Stjel dyrt!
Løp fort!*

Norge ut av Golfstrømmen!

Bevar skogen – spis en bever!

Før greide jeg aldri å fullføre
noe, men denne ga

*Kvinnene ble født uten humor,
så de ikke skulle le av mannen.*

Tenk om det ble krig –
og ingen møtte opp?

*Smil, og verden smiler til deg.
Gråt, og du blir våt i ansiktet.*

Et kyss er så lite
Når det skal deles på to.

*Skap trivsel på skolen.
Bli hjemme!*

Om sommeren
bytter menneskene land.

*Vi er kommet hit til jorden for å
hjelp hverandre.*

*Men hvorfor er de andre
kommet?*

Bevar våre villdyr
– sylt en ulv.

*En fugl i hånden – skiter på
fingrene dine.*

Jogg – og dø sunnere.

*Hold byen rein, spis ei due
hver dag.*

Rein luft lukter rart.

*Det er bedre å ha system i
rotet enn rot i systemet.*

Den som ler sist,
er treg i oppfattelsen.

*En tvilling kommer sjelden
alene.*

Det betyr ulykke å falle ned fra
13. etasje.

*Glem ikke å huske at du har en
dårlig hukommelse.*

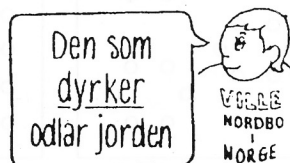
Noen svenske turistord som det er godt å kunne:

TIPP SVENSK «TURISTORD»

Hva tror du de svenske ordene betyr?

Skriv tippetegn her

1. SNÄLLTÅG a) Karneval b) Pyntebånd c) Hurtigtog	
2. VYKORT a) Bybussbillett b) Prospektkort c) Miniskjørt	
3. BIO a) Helsekost b) Kino c) Venterom	
4. TIDNING a) Avis b) Varmestue c) Klokke	
5. MATSÄCK a) Ryggsekk b) Nistepakke c) Brunt sukker	
6. BREVLÅDA a) Konvolutt b) Liten isbre c) Postkasse	
7. AFFÄR a) Forretning b) Bestefar c) Avreise	
8. AFFISCH a) Fisk som ikke bør spises b) Plakat c) Sitron	
9. VANDRARHEM a) Ungdomsherberge b) Hjemvei c) Skog	
10. FILT a) Fiolin b) Ulleppe c) Tigger	
11. RESVÄSKA a) Billig togbillett b) Rensevæske c) Koffert	
12. ÅNGBÅT a) Dampbåt b) Liten båt som henger bak en stor båt. c) Bandasje	

Vi diskuterer

Noen viktige regler for en vellykket diskusjon:

Ordstyreren skal

- presentere emnet som skal diskuteres
- presentere og takke eventuelle innledere
- notere navn på personer som ber om ordet
- gi diskusjonsdeltakerne ordet i rett rekkefølge
- styre replikkordskifte
- påse at deltakerne holder seg til saken og ikke snakker i munnen på hverandre
- sørge for at diskusjonen ikke sporer av og ikke går i stå
- avslutte og sammenfatte diskusjonen

Deltakerne skal

- lytte oppmerksomt og gjerne notere
- be om ordet når de vil si noe
- fatte seg i korthet og grunngi sine meninger
- ikke gjenta argumenter som nylig er brukt

Forskjellige diskusjonsformer

- *Formell diskusjon* er vel det vanligste. Navnet kommer av at det her blir stilt strenge krav til diskusjonens *form*, slik det er nevnt ovenfor.
- *Gruppediskusjon* er mye brukt både i skolen og i arbeidslivet.
- *Paneldiskusjon* brukes ofte i fjernsynet. Deltakerne er vanligvis eksperter som skal belyse et emne fra forskjellige sider. Ordstyreren kan her avbryte et innlegg, han kan stille spørsmål m.m. Det er også vanlig å la tilhørerne stille spørsmål og komme

med korte innlegg. Dersom paneldiskusjonen skal bli god, må ordstyreren være godt forberedt.

Bare tull når vi diskuterer

Det blir bare rot og tull når vi skal ha diskusjoner i klassen. Nylig diskuterte vi emnet ungdom og lommepenger. Anne innledet. Det var OK.

Morten skulle lede diskusjonen etterpå. Først spurte han om det var noen som ville si noe. Mange meldte seg, og noen av disse sa sin mening.

Så ble det krangel om hvem

som skulle ha ordet. Morten husket ikke hvem som hadde bedt om ordet og heller ikke noen rekkefølge, selvsagt.

Lise begynte å snakke om klasseturen igjen, hun ville ha ridetur i Sylane. Morten nektet å være ordstyrer når ingen ville høre på ham. Ja, så måtte læreren avbryte.

Full fiasko med diskusjonen i vår klasse igjen.

Vesla

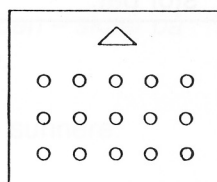
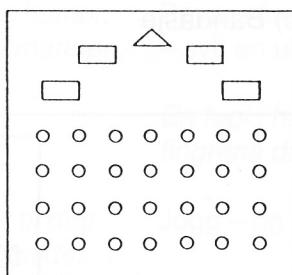
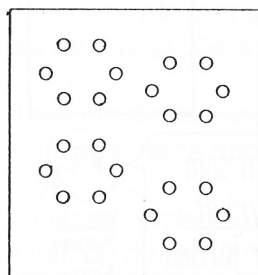
Moro å diskutere

Vi ungdomsskoleelever må skrive i nesten alle skoletimene. Jeg syns vi burde få mer øving i å uttrykke oss muntlig.

Det er nyttig for alle å lære diskusjonsteknikk og få øving i å si sin mening på en grei og skikkelig måte. Vi får bruk for det i lagsarbeid og når vi kommer med i styrer og nemnder i samfunnet.

I min klasse har vi diskutert ungdomsprogrammene i TV, røyking på skolen og noen andre emner. Spesielt godt likte jeg meg da vi diskuterte proffidrett – amatør-idrett. Da hadde jeg ordet mange ganger, og ett av mine innlegg var på minst fem minutter. Vi burde diskutere oftere. For det er moro.

Trond P.

A. Hva ser dere? - Hva leste dere?

- Undersøk hvilken figur på temasiden som viser:
 - formell diskusjon, b) gruppe-diskusjon, c) paneldiskusjon?
- Hvordan innledes vanligvis en diskusjon?
- Diskusjonen som Vesla forteller om, ble mislykket.
 - Finn ut hvilke feil Morten gjorde, da han skulle være ordstyrer for denne diskusjonen?
 - Hvilke feil gjorde deltakerne?
 - Hvilket emne tok Lise opp? Hvilken feil gjorde hun?
- Hvorfor er det nyttig å lære diskusjonsteknikk, mener Trond P.? Er dere enige med Trond?
- Rettet Trond seg etter reglene da han deltok i diskusjonen i sin klasse? Forklar!

B. Emner å samtale om

Samtal om disse emnene i grupper. Velg en referent som presenterer gruppens synspunkter for klassen.

- Hvilke av de pliktene som ordstyreren har, synes gruppen er viktigst? Grunngi svaret.
- Hvilken av de reglene som er satt opp for deltakerne i en diskusjon, synes dere er viktigst? Grunngi svaret.
- Hvilke fordeler har gruppe-diskusjonen framfor formell diskusjon når en sak skal drøftes f.eks. i klassen?
 - Hvilke svakheter har gruppe-diskusjonen?
- Hva kan gjøres for å få alle deltakerne i en gruppediskusjon til å være aktive i diskusjonen?
- Er det behov for ordstyrer i en gruppe-diskusjon? Grunngi svaret.
- Hvilke fordeler og svakheter har panel-diskusjon som debattform?
- I innlegget til Vesla og Trond P. er det foreslått noen diskusjonsemner. Nevn emner som dere mener passer for hver av de tre diskusjonsformene.

C. Dramatisering - diskusjon

Velg et diskusjonsemne. Lag et kort «skuespill» (eller hørespill), som er begynnelsen på en diskusjon. «Skuespillet» (hørespillet), framføres for klassen, som fortsetter diskusjonen.

D. Min mening

Du har sikkert også en mening om de emnene som Vesla og trond P. tar opp. Skriv et innlegg der du lufter dine synspunkter på disse sakene.

E. Brev

Velg *en* av disse oppgavene:

- Skriv et brev til ordføreren i din kommune, og spør om hun/han er villig til å besøke klassen din og fortelle om sitt arbeid som ordstyrer i kommunestyret.
- Det finnes sikkert en sak som klassen ønsker å diskutere med en av etatsjefene eller en politiker i kommunen. Bli enige om en sak. Skriv et brev til den personen som dere ønsker besøk av. Inviter henne/ham til et diskusjons-møte i klassen.

F. Ordkunnskap

- Hvilken tittel har ordstyreren i:
 - kommunestyret, b) Stortinget?
- Nevn et par synonymer til ordet *diskusjon*.
- Forklar disse ordene:

argument	fiasko
formell	etat
replikk	

BOKOMTALE - to bøker

Denne boka likte jeg

Tenk deg at du har lest ei god bok. Sett inn positive (rosende) ord i omtalen nedenfor, så det blir klart at denne boka likte du. Hvert ord bør helst ikke brukes mer enn en gang.

Boka gjorde et _____ inntrykk på meg. Jeg la straks merke til den _____ omslagstegningen. Skrifttypene i boka var _____, slik at den var _____ å lese.

Illustrasjonene i boka likte jeg _____, for de var så _____.

Det var _____ å komme inn i handlingen. Fortellingen virket mer og mer _____ etter hvert som jeg leste. Hovedpersonen var _____ beskrevet, og miljøskildringen virket _____. Det var i det hele tatt _____ å lese denne boka.

Denne boka likte jeg ikke

Tenk deg nå den motsatte situasjonen: Du har lest ei bok som du synes var dårlig. Nå skal du sette inn negative ord i den samme omtalen, så det blir klart at denne boka likte du ikke. Hvert ord bør helst ikke brukes mer enn en gang.

Boka gjorde et _____ inntrykk på meg. Jeg la straks merke til den _____ omslagstegningen. Skrifttypene i boka var _____, slik at den var _____ å lese. Illustrasjonene i boka likte jeg _____, for de var så _____. Det var _____ å komme inn i handlingen. Fortellingen virket mer og mer _____ etter hvert som jeg leste. Hovedpersonen var _____ beskrevet, og miljøskildringen virket _____. Det var i det hele tatt _____ å lese denne boka.

Hvilken ordklasse hører de fleste av de orda som du har satt inn i disse oppgavene, heime i? _____

På side 21 ser du en samling vurderingsord som blant annet kan brukes når du skriver bokomtale. Du kan gjerne føye til flere ord på arket,

slik du ser det er gjort. Det er lurt å lime dette arket inn bak i skriveboka. Så har du en «ordbank» der.

VURDERINGSORD

(for eksempel om litteratur)

real
 oppkvikkende
 aktuell
 dyster
 handlingsmettet
 poetisk
 fantasifull
 livlig
 underfundig
 sprudlende
 underholdende
 morsom
 nifs
 tunglest
 gammeldags
 kvikk
 trist
 forfriskende
 tankevekkende
 kjedelig
 tam
 lærerik
 gørr
 munter
 spennende
 fengslende
 instruktiv
 interessant
 mager
 lettlest
 livfull
 innholdsløs
 innflekt
 rå
 belærende
 tullele
 overfladisk
 utrolig
 barnslig
 enkel
 vanskelig
 tung
 humoristisk
 oppkvikkende
 tøysete
 usannsynlig
 artig
 trøttende
 underfundig
 energisk
 ekkel
 sprelsk

Norskkryst 2 - 1996

Hovudemne: Synonym, framandord m.m.

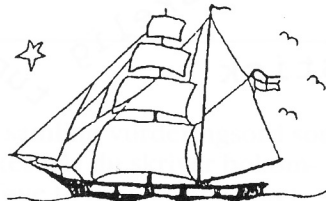
Nynorsk

9 loddrett

Vassrett

- 1 Møblane
- 9 Synonym til målvakta
- 10 Synonym til okse
- 11 Synonym til karar
- 12 Synonym til læresetning
- 15 Synonym til type, sort
- 16 Blomsterlaus plante
- 17 Hurtig løp (om hestar)
- 18 Synonym for båt
- 20 Personleg pronomen (omvendt)
- 21 Den vesle senga
- 22 To like konsonantar
- 23 Synonym til motta, arve
- 24 Synonym til elev
- 27 Framfor hokjønn
- 28 Synonym til mora seg, flirte
- 29 Solgud/morene
- 30 To vokalar
- 32 Synonym til tilstrekkeleg, fullt
- 34 Farge
- 36 Nynorskord for spise
- 37 Synonym til sørgjeleg (framandord)
- 41 Brutto - tara =
- 43 Uavgjort sjakkspel
- 44 Postsendingane
- 45 Synonym til beltet
- 48 Synonym til stille, fred
- 50 Tidsavsnittet
- 52 Antonym til full
- 53 Den bokstaven vi oftast skriv
- 54 Enorm gjenstand
- 56 Synonym til å få seg mat
- 57 Synonym til tina, bråna
- 58 Synonym til tjuveri, plyndring
- 60 Synonym til tråkk, flyging, farting
- 61 Hannfuglen

18 vassrett

Loddrett

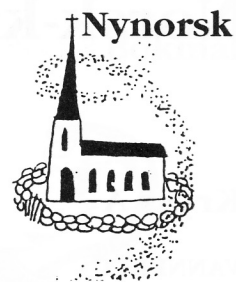
- 1 Synonym til førarkortet
- 2 Synonym til emne
- 3 Bilmerke
- 4 Antonym til kortvarig
- 5 Gutenamn/boktittel av Bjørnstjerne Bjørnson
- 6 Som 41 vassrett
- 7 Synonym til kraft, arbeidsemne
- 8 Synonym til stoppestaden, haldeplassen
- 9 Gudshus
- 13 Eventyr
- 14 Synonym til presang (omvendt) bokmål
- 19 Eventyrbror
- 20 Synonym til glaner, kikkar
- 21 Synonym til vanskelege
- 25 Synonym til heidra
- 26 Kjentmann til sjøs
- 31 Synonym til titte, glo (omvendt)
- 33 Dyr med lang, tjukk hale og symjehud mellom tærne
- 34 Par (omvendt)
- 35 Avgangsprøve (framandord)
- 38 Synonym til freden, stilla
- 39 Synonym til fengsel
- 40 Synonym til etterlikne (framandord)
- 42 Synonym til uvissa, skepsisen
- 44 Synonym til jøklar
- 46 Synonym til ansar, bryr seg om
- 47 Som 52 vassrett (omvendt)
- 49 Hanndyr
- 51 Demning, bølgebrytar
- 55 Varmekjelde
- 59 Bokføringsuttrykk
- 62 På bilar frå Romania

Norskryss 2 - 1996

Hovudemne: Synonym, framandord m.m.

Også oppgåvene nedanfor må vere rett utfylt om du skal vere med i trekninga om bok-premiar.

Løysinga sender du til NORSK-NYTT v/Jon Hildrum, Høknes ungdomsskole, 7801 NAMSOS innan 1. september 1996. Du deltek da i loddtrekninga om ungdomsbøker.

9 loddrett

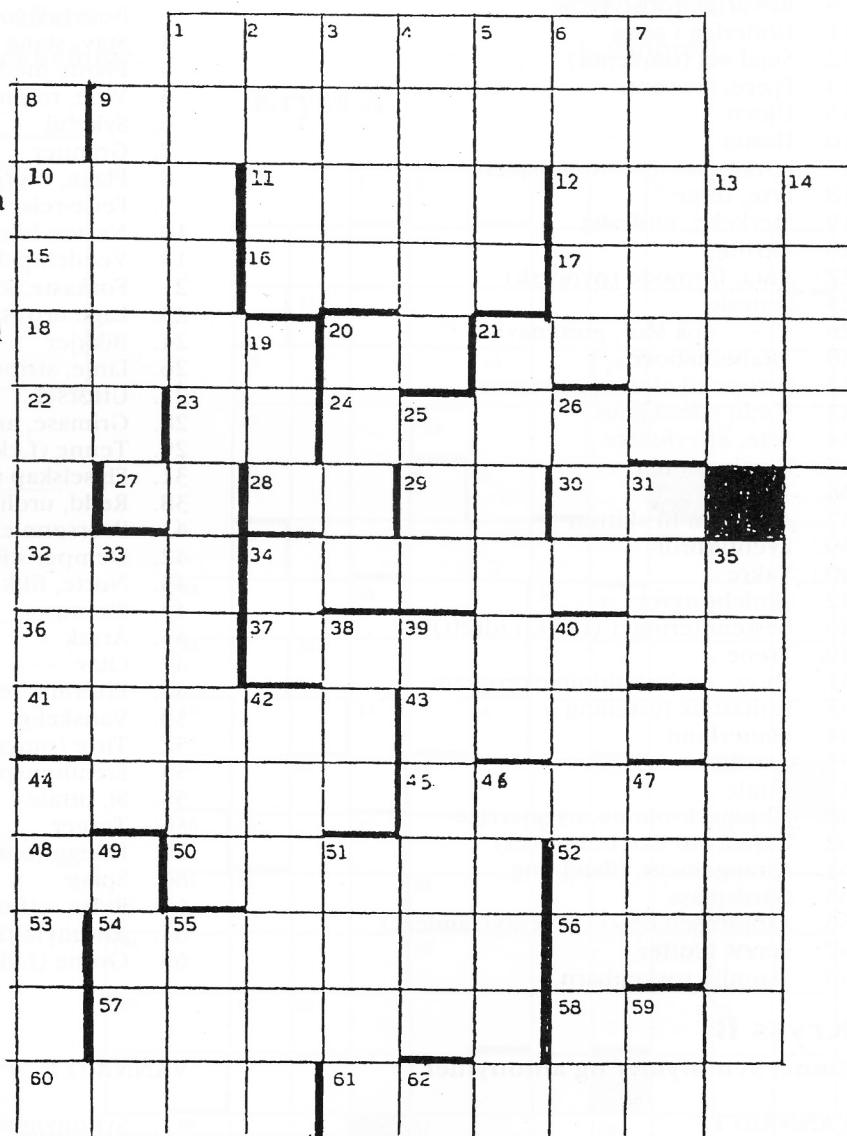
Kva jobb har eg?

Kva for eit yrke tenkjer du på når du ser dei tre orda på kvar linje?

1. Taksameter, ratt, gasspedal
2. Sag, hammar, spikar
3. Sikring, stikkontakt, jordledning
4. Silo, pløye, gjødsle
5. Blender, objektiv, dias
6. Stetoskop, resept, sprøyte
7. Pensel, sparkel, skrape

Skriv svara her:

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____

Bruk dei store trykkbokstavane (versalane) når du løyser kryssord:
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆØÅ

Namn:klasse skole

Adresse:

Kva syns du om vanskegraden på dette kryssordet? (Kryss av!)

☐ lett ☐ middels ☐ vanskeleg

1 vannrett

Kryss A

VANNRETT

1. Fisken
5. Røverne, forbryterne
11. Underlag i seng
12. Smal vei (omvendt)
14. Fjære, lav-vann
15. Ujevn
16. Haster
17. «Orkester» med to musikere
18. Erte, terge
19. Merkelig, underlig
20. Lærling
22. Anta, formode (nynorsk)
25. Fengsle
28. «----- på Mo», guttenavn
30. Alfabetnaboer
32. Utrope til vinner/guttenavn
33. Foran hannkjønn
34. Lete, etterforske
35. Hurtige, snare
36. Tanke
37. Antonym til skitten
39. Eventyrbror
40. Vakre
42. Skolebestyrer
46. Bestenoteringer (f.eks. i idrett)
49. Trene
51. Show, underholdningsprogram
53. Fantastisk fortelling
54. Finnerlønn
55. Garnbunt
57. Uttale
58. Oppmerksomme, nysgjerrige
62. Ukjent (to like bokstaver)
63. Arrangement, tilstelning
65. Gårdsplass
66. Asbjørnsen og --- (eventyrsamlere)
67. Lurer, bløffer
69. Mannlig søskenbarn

Kryss B

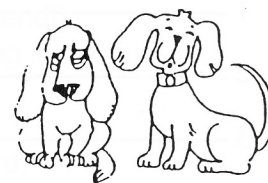
Emne: Synonymer og antonymer

VANNRETT

1. Synonym til skulke
7. Antonym til seint
8. Synonym til forærer, overlater
9. Antonym til mørkt
12. Synonym til overdriver, kyter
15. Synonym til forlange, be om
16. Antonym til flittig, arbeidssom
18. Synonym til respekt, vørdnad
19. Synonym til tirre, opphisse
20. Synonym til anmoder, spør
21. Antonym til kvikk, hurtig
22. --- -k, synonym til pengelens
24. Alfabetnaboer
25. Antonym til heve, løfte

LODDRETT

2. Berømt, islandsk bokverk (omvendt)
3. Stav, stang
4. Plante med brennhår
5. Vide, rommelige
6. Sykebil
7. Granner
8. Plage, ergre (fremmedord)
9. Ferie-reisene (omvendt)
10. Nesten blink
13. Veddeløpshesten
21. Forkaste, kassere
23. Lage uro, støy
24. Bikkjer
26. Linje, stripe
27. Utførsel
28. Grimase, ansiktstrekning
29. Tenne (f.eks. et bål)
31. Flyselskap (forkorting)
38. Redd, urolig (fremmedord)
41. Brorsønn eller søstersønn
42. Dempe, stilne
43. Nørte, fikk til flamme
44. Steinur
45. Årsak
47. Olav ----- (norsk konge)
48. Ettermat (etter hovedretten)
50. Vanskelig, innfløkt
52. Titte (omvendt)
54. Eiendomspronomen
55. Si, uttale
56. Terger
59. Pålegg (omvendt)
60. Spise
61. Reise, utflukt
64. Antonym til dag
68. Ordne (f.eks. en seng)

24 loddrett

VANNRETT

1. Synonym til smal veg, tråkk
2. Antonym til fattig (omvendt)
3. Synonym til «dass» (omvendt)
4. Antonym til synke
5. Tall
6. Nynorsk pronomen
9. Synonym til skrøner
10. Antonym til kjøper
11. Antonym til komisk (fremmedord)
12. Synonym til fottøy
13. Synonym til krype, åle seg fram
14. Synonym til rettesnor, norm
17. Antonym til slokke
19. Emballasje
23. Aksjeselskap, forkortelse

Norskkryss 2 - 1996

Bokmål

Når du har løst oppgavene sender du arket til
NORSKNYTT
v/Jon Hildrum, Høknes ungdomsskole,
7801 NAMSOS innen 1. september 1996.
Da deltar du i loddtrekningen om ungdomsbøker.

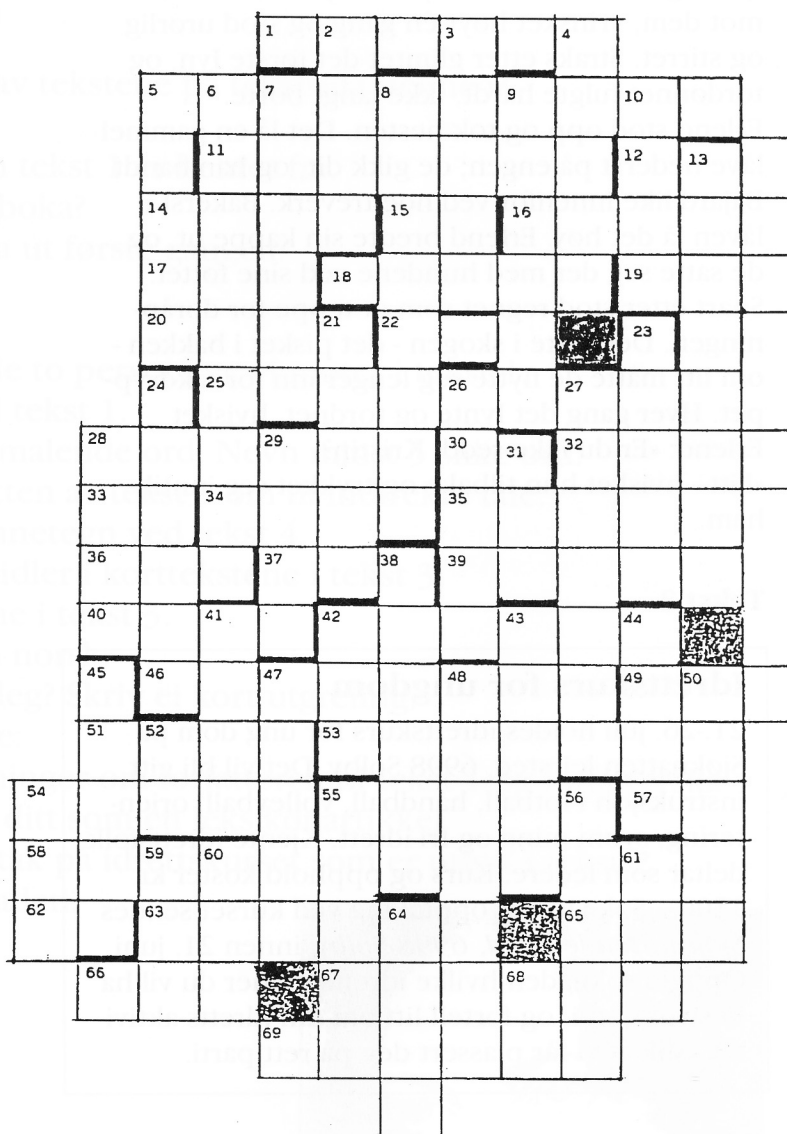
1. vannrett

Plukk ut de 5 orda med skrivefeil i.
Skriv dem rett, i alfabetisk rekkefølge.

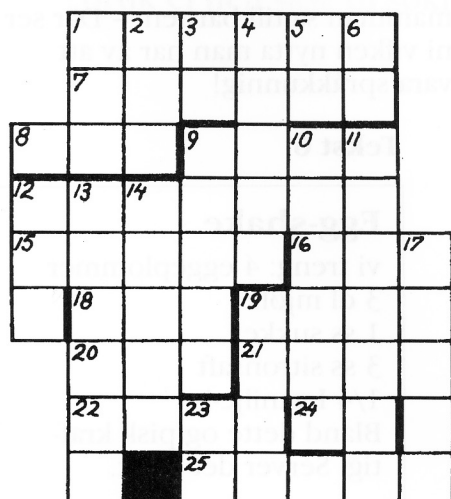
*gramatikk, nysgjærrig,
adresse, tempratur,
interessant, sjangse,
appetitt, sjokolade,
kollisjon, interjuve*

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Kryss A

Kryss B

Navn: _____ klasse: _____

Skole: _____

Adresse: _____

Tentamen i norsk hovedmål

TIL ELEVEN: Oppgavesettet består av to deler: del A og del B.

Svar på spørsmåla i del A. Skriv tydelig nummer på svara dine.

Du skal skrive en av oppgavene i del B.

Skriv nummer og overskrift på oppgaven din.

Del A Les tekstene og svar på spørsmåla på den følgende siden.

Tekst 1

Solskinnet var blitt borte fra engen - den tunge fargen over skogtoppene hadde tetnet til blåmørke over hele himmelen; det var små, kobberøde lysninger som brann i skyen. Bajard kom nedover mot dem, vrinsket høyt én gang og stod urørlig og stirret. Straks etter glimtet det første lyn, og tordønnet fulgte hardt, ikke langt borte.

Erlend stod opp og tok hesten. Det lå en gammel låve nederst på engen; de gikk dit, og han bandt Bajard like innenfor ved noe treverk. Bakerst i låven lå det høy. Erlend bredte sin kappe ut, og de satte seg der med hundene ved sine føtter.

Snart etter stod regnet som et teppe for døråpningen. Det suste i skogen - det pisket i bakken - om litt måtte de flytte seg lenger inn for takdryppet. Hver gang det lynte og tordnet, hvisket Erlend: «Er du ikke redd, Kristin?»

«Litt» hvisket hun tilbake og trykket seg inntil ham.

Tekst 2

Idrettskurs for ungdom

21.-26. juli holdes idrettskurs for ungdom på Sjøknatten leirsted, 6998 Solby. Det vil bli gitt instruksjon i fotball, håndball, volleyball, orientering, svømning og fri-idrett. Kjente idrettsfolk deltar som ledere. Kurs og opphold koster kr. 1500,-. Søknad om opptaking ved kurset sendes *Sjøknatten leirsted, 6998 Solby*, innen 21. juni. Oppgi i søknaden hvilke idrettsgreiner du vil ha instruksjon i, og fortell litt om din idrettsaktivitet - slik at vi får plassert deg på rett parti.

Tekst 3

A Tomme tønner ramler mest

B Når sola går ned i vest, arbeider den late best.

C Det er ingen så høy at han ei må bøye seg, og ingen så lav at han ei må tøye seg.

Tekst 4

Et nyt lys

Da jeg vågnede i morges
var der et skær,
et nyt lys
omkring huset.

I løbet af natten
havde foråret
listet sig ind i haven.

Nu går det rundt i gangene,
dets varme hænder
stryger lægende over den
frostsårede jord.

Per Jølting

Tekst 5

Den lilla musmamman var ute och gick med sina barn. Plötsligt mötte de en stor katt.

Musmamman reste sig på bakbenen och pep:

- Vov, vov, vov!

Katten lomade då bort och musmamman sa till barnen: - Där ser ni vilken nytta man har av att vara språkkunnig!

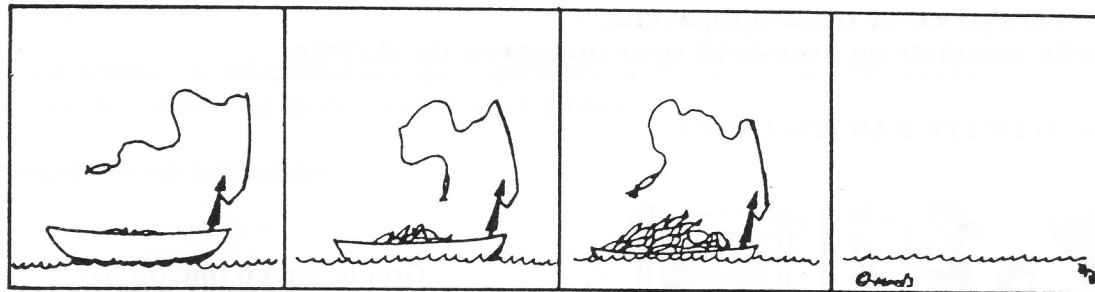
Tekst 6

Egg-shake

vi treng: 4 eggeplommer
3 dl mjølk
1 ss sukker
3 ss sitrønsaft
1/4 l vanilje-is
Bland dette og pisk kraftig. Server det kaldt.

Tekst 7

Magdalon

Svar på disse oppgavene:

- 1 Hvilke sjangrer hører hver av tekstene på tekstsida heime i?
- 2 a Skriv tittelen på boka som tekst 1 er hentet fra.
b Hvem har skrevet denne boka?
c Når (ca.) kom denne boka ut første gangen?
- 3 Gi noen opplysninger om de to personene vi møter i tekst 1.
- 4 Finn noen språklige bilder i tekst 1.
- 5 I tekst 1 fins det mange lydmalende ord. Nevn minst 5 slike ord.
- 6 Skriv de to replikkene i slutten av tekst 1 om til indirekte tale.
- 7 Nevn to typiske sjangerkjennetegn ved tekst 4
- 8 Finn noen språklige virkemidler i korttekstene i tekst 3.
- 9 Noter verbene i korttekstene i tekst 3.
- 10 Skriv tekstene 4 og 5 om til norsk.
- 11 Hvilke tanker gir «tekst» 7 deg? Skriv ei kort utgreiing.
- 12 Skriv en av disse oppgavene:
 - a Gi noen sentrale opplysninger om forfatteren til tekst 1 og forfatterskapet hennes. Form svaret ditt som en leksikonartikkel.
 - b Skriv en søknad om opptak på idrettskurset som er utlyst i tekst 2. Bruk ei heil side til søknaden.

Del B

Du skal svare på en av disse oppgavene.
Sett tydelig nummer og overskrift over oppgaven du skriver.

Oppgave 1: DETTE HAR JEG LAGET

Grei ut om en ting du har laget med hendene dine. Forklar hvordan du arbeidet. Hvordan ble tingen seende ut til slutt? Hva tenkte du og følte du når du så på det ferdige «kunstverket»?

Skriv en artikkel om dette.
Overskrift: *Dette har jeg laget.*

Oppgave 2: DET SUNDREVNE BREVET

Du finner en papirtull som du bretter ut. Du skjønner at det er et sundrevet brev som ikke ble sendt. På papirbitene kan du tyde noen løseord og setningsdeler:
vite det i dag - fortvilet - lamslått - tør ikke si noe - rømme fra alt? - noen som kan gi meg råd.

Hvilke hendinger og hvilke personer ser du for deg når du leser dette?
Skriv det fullstendige *brevet* slik du tenker deg det har vært.

Oppgave 3: JEG TENKER TILBAKE OG HUSKER

Fyll ut den åpne linjen i overskrifta med ett av disse forslagene:

Siste skoleår, navn på en spesiell dag, en spesiell hending, navn på et spesielt sted, navn på en spesiell person, et dyr.

Velg mellom disse sjangrene: fortelling, hørespill, dagbok, reportasje eller referat.

Bruk første setningen i denne oppgaveteksten som overskrift.

Oppgave 4: FRIHET

Hvilke tanker gir ordet *frihet* deg?

Skriv om det. Velg *selv sjanger* og lag selv en høvelig overskrift der ordet *frihet* er med.

Oppgave 5: BRUK BIBLIOTEKET

Du har sikkert vært på et bibliotek, enten skolebiblioteket eller folkebiblioteket på heimlassen din.

Skriv en artikkel til lokalavisa der du oppfordrer andre til å bruke biblioteket. Skriv om den nytten og gleden vi har av et bibliotek.

Overskrift: *Bruk biblioteket.*

Oppgave 6: MIN ØNSKEAVIS

En dagsavis har lyst ut en konkurranse for ungdom. De som ønsker å delta i konkurransen, skal skrive en *artikkel* med overskrifta «Min ønskeavis». Her skal deltakerne gjøre rede for sine avislesevaner. Foretrekker du lokalaviser framfor de store riksavisene? Hvilket stoff bør avisene ha mer av? Hvilket stoff kan med fordel reduseres?

Deltakerne oppfordres også til å si om de foretrekker aviser med mange og store bilder og feite overskrifter - eller om de synes avisene bør bringe mindre billedstoff, men inneholde mer artikkel- og reportasjestoff og fyldige film-, musikk- og bokomtaler.

Overskrift: *Min ønskeavis.*

Oppgave 7: ET NYTT BEKJENTSKAP

Her er begynnelsen på en novelle:

Softisen så lekker og fristende ut. De store gulbrune krokanbitene som jeg i fantasien kjente krasende, søte mellom tennene mine, bang tett i den hvite iskremberligheten.

Men den rødårede jenta som balanserte hele dette festmåltidet, hadde store vansker med å berge isdesserten sin oppå det vesle kremmerhuset.

Hun slikket febrilsk på den skjeve, dryppende istoppen slik at godsakene ikke skulle havne i golvet. Små iskremklatter glinset nå på kinnet hennes mellom de lystige fregnene.

Jeg rippet en serviett fra disken.

«Her kommer førstehjelpen!» dristet jeg meg til å si.

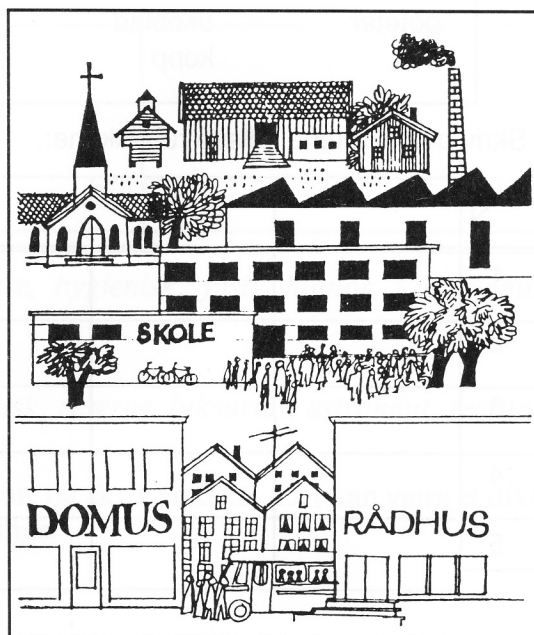
Vi har nå fått vite en god del om jenta og litt om jeg-personen. Hvordan tror du det går videre? Skriv fortsettelsen på denne novellen herfra. Lag gjerne tegninger.

Overskrift: *Et nytt bekjentskap.*

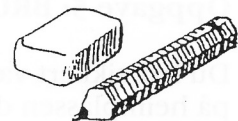
Oppgave 8: HEIMKOMMUNEN DIN

Du skal skrive en artikkel om heimkommunen din i en turistbrosjyre. Brosjyren er beregnet på norske turister, og du legger vekt på det du tror turistene vil være særlig interessert i å få vite. Det er viktig å trekke turister til heimkommunen din.

Lag overskrift selv.

ORDJAKT

A Synonymer – antonymer

Sett inn i skjemaet nedenfor de rette ordene, slik det er gjort i det første eksemplet.

Ordsamling for spalten «Antonym – fremmedord»:

Minimum, suksess, horisontal, immigrere, senior, passiv, import, diktatur, pessimistisk.

Synonym		Antonym	
Fremmedord	Norsk ord	Fremmedord	Norsk ord
1 komisk	morsom	tragisk	sørgelig
2 eksport			
3 vertikal			
4 junior			
5 optimistisk			
6 aktiv			
7 fiasko			
8 maksimum			
9 demokrati			
10 emigrere			

B Ord som hører sammen

Orda i ramma nedenfor hører heime i seks forskjellige emneområder.

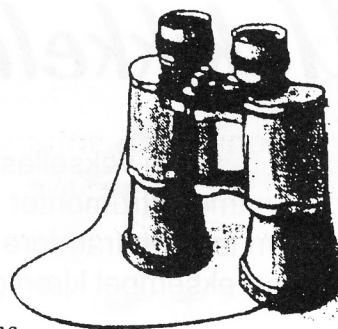
- Plukk ut de orda som hører sammen, og sett dem opp i seks grupper. Hver gruppe skal inneholde fem ord.
- Lag til slutt en overskrift over hver av de fem ordgruppene.

skrutrekker	tappjern	tallerken	skje	hammer
bukse	slips	sag	fil	gaffel
asjett	gulrot	jakke	sokker	seng
sofa	stol	divan	bord	rødbeter
poteter	ukeblad	kålrot	hodekål	avis
bok	kopp	brosjyre	hefte	skjorte

Skriv overskriftene i disse rubrikkene:

1						
2						
3						
4						
5						

Sett fremmedorda på rett plass

I rubrikken A står det en samling norske ord.

- ★ Finn i ordsamling 1 fremmedord som betyr omtrent det samme som hvert av ordene i rubrikk A. Skriv fremmedordene på rett plass i rubrikk B.
- ★ Finn i ordsamling 2 fremmedord som betyr omtrent det samme som hvert av ordene i rubrikk A og B. Skriv disse ordene på de rette stedene i rubrikk C.

A	B	C
1 å trygde 2 nederlag 3 enestående		fadese
4 etterligne 5 romfarer 6 overse		
7 munterhet 8 overdådig 9 løsning	eksklusiv	
10 sannhet 11 stedfortreder 12 renslig		

Ordsamling 1:

Imitere, fenomenal, fiasko, forsikre, vikar, ignorere, hygienisk, fasit, humor, kosmonaut, eksklusiv, faktum.

Ordsamling 2:

Neglisjere, kopiere, sanitær, fadese, assurere, fantastisk, reserve, luksuriøs, astronaut, realitet, resultat, komikk.

Bruk noen av fremmedordene i ordsamlingene ovenfor, og skriv en tekst. Det kan være et dikt, en mininovelle, et brev, en plakat eller en annen sjanger.

Uskikkelig søtsak-rap

Framføres som veksellesing mellom talekor og solostemmer – akkompagnert av enkle rytmeinstrumenter og varierte former for klapping.

Dersom teksten framføres fra en scene, bør skuespillerne utstyres med godterier, som for eksempel kjærlighet på pinne, lakrisstenger og andre godt synlige søtsaker.

Kor: Søtsaker, søtsaker,
det vil vi ha.
Søtsaker, søtsaker,
smaker oss bra.

Solo 1: Karameller og drops
er lekre saker.

Solo 2: Jeg koser meg mektig
med fylte kaker.

Kor: Hun koser seg mektig
med fylte kaker.
/: Nam, nam, nam,
det er lekre saker.:/

Solo 3: Seigmenn og lakris
det digger jeg bra.

Solo 4: Og får jeg konfekt,
blir jeg hoppende glad.

Kor: Og får han konfekt,
blir han hoppende glad.
/: Nam, nam, nam,
det digger han bra.:/

Solo 5: For softis med jordbær
jeg roper hurra.

Solo 6: Sjokolade med nøtter
det vil jeg ha.

Kor: Vi gomler søtsaker
dagen lang
og svarer på
tannlegens klagesang:
Om tannstellet råtner,
gjør ikke det spor.
/: Vi arver gebiss
ifra oldemor.:/

J.H.

Les og skriv

Velg oppgaver i samråd med læreren.

A. Dikt flere vers

Du kjenner sikkert mange flere søtsaker enn de som er nevnt her. Dikt flere vers på søtsak-rapen.

B. Min mening

Skriv din mening om bruk av søtsaker. Form meningene dine som et innlegg til «Ordet fritt»-spalten i lokalavisa.

C. Skildring

Skriv ei blomstrende skildring av det fargerike utvalget av søtsaker og slikkerier som en stor godteributikk har. Lag gjerne ei tegning til skildringa di.

D. Velg sjanger selv

Skriv en tekst der en eller flere søtsaker spiller hovedrollen(e).

Velg sjanger selv, f.eks. fortelling, intervju, brev, hørespill, minneord (nekrolog), dagbok osv.

E. Søtsakordkjede

Hvem kan lage den lengste søtsakordkjeda? I ei ordkjede skal første bokstav i ord nr 2 være den samme som siste bokstav i ord nr 1 osv.

Eksempel på ordkjedestart: seigmenn - nøtter - rosiner - x

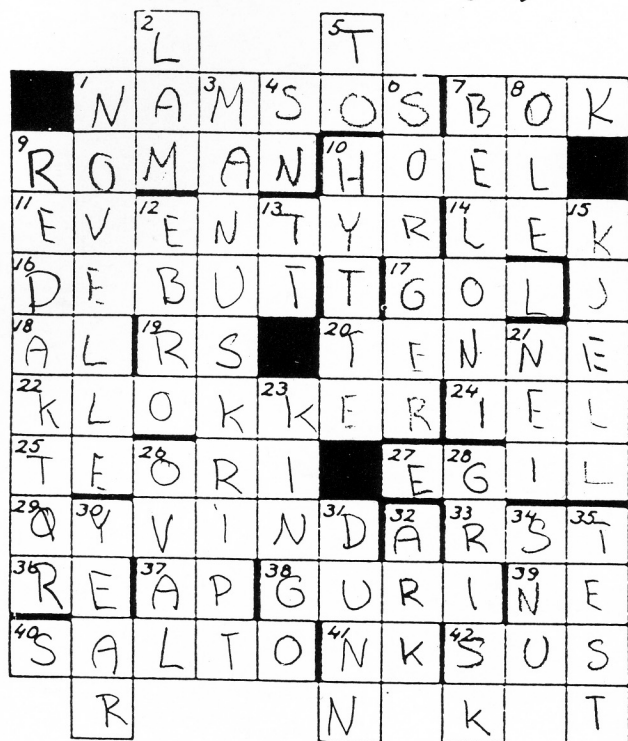

Kryssordløsninger 1–1996

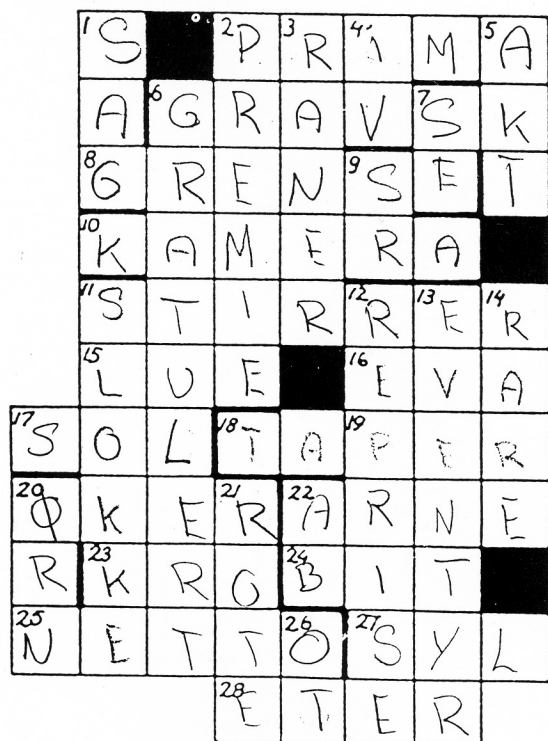
Bokmål

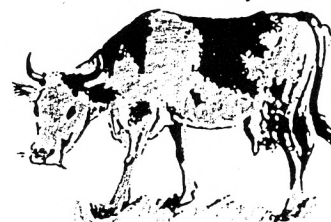
Kryss A

Kryss B

Nynorsk

20 vassrett
(omvendt)

Løsning på oppgavene side 8
Oppgave 17: Skjelmskt
Oppgave 18: Ytringsbehova

NORSKnytt

22. årgang - nr. 2 -96 (69)

INNHold

- 1 Det nye norskfaget
- 2 Kryssordvinnere i Norskkryst 1 - 1996
- 3 Hva er nytt i det nye norskfaget?
- 4 Ungdomsromaner 1995 fanger samtidens signaler
For Norsknytt av Cathrine Senje
- 6 Vi snakker og skriver om rettskriving
- 9 Skriv 100 ord rett
- 10 Utfyllingsdikt
- 11 Skrifta di kan bli bedre
- 12 Les annonsar - lag annonsar
- 13 Enkéten - intervjuets lillebror
- 14 Små drypp fra lærer til lærer
- 15 De tre bukkene Brus, dramaoppgave
- 16 Graffiti - folkedikting i miniformat
- 17 Tipp svenske turistord
- 18 Vi diskuterer
- 20 Bokomtale av to bøker
- 21 Vurderingsord
- 22 Norskkryst 2 - 1996, nynorsk
- 24 Norskkryst 2 - 1996, bokmål
- 26 Tentamen i norsk hovedmål, bokmål
- 30 Ordjakt
- 31 Sett fremmedord på rett plass
- 32 Uskikkelig søtsakrap, framfør rapen og skriv
- 33 Løsninger på kryssord i Norsknytt 1 - 1996